

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Občinske volitve v Beogradu.

V nedeljo so se vršile v Beogradu volitve, ki naj bi prinesle g. Maksimoviću zmago nad staro Pašičevo grupo in utrdile še bolj njegovo pozicijo v radikalski stranki in s tem znatno približale njega k cilju — Pašičevega namestništva.

Nam kot popolnoma neprizadetim je pač vseeno, kdo zavlada nad mestom Beogradom, želimo le, da bi vodstvo, in to že katerokoli, bilo v procvit in dobrobit prestolice ter uredilo dosedanje, precej kaotične razmere, da se bo komunalna politika razvijala tako kot bi se lahko v ožigled ogromnim dohodkom, ki jih ima na razpolago baš naša I. državna prestolnica.

Toda radikalom in predvsem g. Maksimoviću izid ne more biti tako irelevanten, kajti izgubili so občino in to v času, ko je na vladi radikalska stranka in je notranji minister, to se pravi za volitve najvažnejša oseba, sam g. Maksimović.

Težko je prerokovati, kako bodo radikali likvidirali ta poraz, ravno tako kot je nemogoče predvidevati, kake posledice bodo imele te volitve za posamezne osebe in na celokupno politiko radikalske stranke in sedanje vlade. Gotovo je, da je ta poraz za sedaj vladajočo gospodo v radikalski stranki skrajno neprijeten, kajti glasovi, ki kličejo nazaj g. Pašiča, so zopet močnejši in že se pojavljajo odlični prvaki, ki so dosedaj gledali boj za prvenstvo v stranki od strani, z glasno zahtevo, da naj se povrne nazaj stari Pašič, češ, da bi bil pod njegovo vlado ta poraz izključen. Koliko imajo s svojo trditvijo prav, je težko presoditi. Končno pa to ni važno, kajti politika ne pozna debat in ugibanj, politika pozna le dejstva, in dejstvo je, da je sedanja politika radikalov povzročila razkol v stranki in to v času, ko je g. Pašič na letovišču daleč izven države in vsaj oficijelno popolnoma izločen od dnevne politike svoje stranke. Tako je bolezen starega politika v korist njegovemu renomeju, kajti danes njegovi pristaši smelo lahko trde, da se pod njegovim vodstvom kaj takega ne bi moglo pripetiti.

Resnica pa je, da v radikalski stranki poka na vseh koncih in krajih že dolgo časa in proti temu propadanju tudi Pašičeva avtoriteta ne bo uspela. Verjetno, da celo gotovo je, da bi Pašič zadržal razkol za gotov čas, toda ustaviti naravnega procesa tudi on ne bi mogel, kajti vzrok propadanja stranke tiči globlje kot samo v osebnih sporih — tiči namreč v stranki in njeni politiki sami.

Radikalska stranka je gotovo storila za Srbijo in tudi za našo državo mnogo dobrega. Nihče ji tega ne misli odrekati, toda danes so razmere postale vse drugačne, doba osebnih koncesij, brezobzirnega preganjanja političnih nasprotnikov ter osebnega koristolovstva je minula. Narod to in onstran Save se je začel zavedati svojih pravic, duh demokracije gre svojo zmagovalno pot naprej preko oseb in strank in kdor mu ne bo uklonil,

bo strt in naj si bo to tudi radikalska stranka sama. Leta pa se ni izpremenila čisto nič; ostala je ista, kot je bila, partizanska in nedemokratska. Njena stara metoda sejati razkol med nasprotno stranko, metoda, katere je tolikokrat pomagala njej do uspeha in moči, je sedaj prvič odpovedala. Še več, sedaj je bila prvič vzrok njenega lastnega poraza.

Prezgodaj bi bilo trditi, da je razkol in propast stranke že sedaj toliko kot gotov. Ne, vsakdo ve, da stranka s takimi organizacijami in sredstvi, kot jih ima NRS, ne propade naenkrat. Preveč ima še v narodu stare Srbije tradicije in renomeja, preveč še ljudi, ki so prepričani, da je stranka istovetna s srbskim narodom, končno ima tudi preveč izkušenih politikov, ki bodo znali zabrisati sedanjí neuspeh na ta ali oni način ter poskusili dvigniti ugled in moralo stranke v očeh naroda, predvsem v očeh radikalnega dela naroda stare Srbije in Bosne. Ne dvomimo, da bo to šlo za enkrat, gotovo pa je, da do sedanje moči in slave stranka nikoli več ne bo prišla.

Preko Protića, Jovanovića, Nastasa Petro-

vića do Bobića in izgube Beograda je šla ta stranka v večnem medsebojnem boju navzlic trenutnim uspehom rakovo pot. Vrste odličnih pristašev, ki ne odobravajo več sedanje politike, se množe in gotovo se bo našel mož, energičen in zmožen dovolj, da bo organiziral te nezadovoljneže in zadal NRS smrtni udarec. Bilo bi sicer mogoče, da izpremeni stranka svojo dosedanje nedemokratsko politiko, toda to skoraj ni verjetno. Priti bi morali v vodstvo čisto novi ljudje s popolnoma drugimi idejami. To se pa ne bo zgodilo tukaj, kot se ni dosedaj zgodilo še nikjer. Preveč krčevito se drže sedanjí mogotci svoje moči in raje se bodo poravnali med seboj, pokopali osebna nasprotstva (ker drugih namreč ni) ter skušali z glavo skozi zid peljati naprej dosedanje politiko.

Čas hiti in z njim hiti tudi usoda oseb in strank, ta pa neizprosno zahteva konec absolutizma in partizanstva, kajti na potu je mlada in močna nova doba, v kateri ni prostora za stare ideje. Med demokratizmom in absolutizmom ni kompromisov in tako se bo moral umakniti slednji prvemu, ki je poklican, da prevzame vodstvo države v svoje čile roke. Dal bog, da bi se to zgodilo čimprej!

Boj za Leninovo dediščino.

Od Lenineve smrti se vrši v Rusiji stalen boj za njegovo zapuščino. Spočetka se je zdelo, da bo odločilno vlogo prevzela znana trojica-triumvirat, ki so ga sklenili Stalin, Zinovjev in Kamenjev. Toda zmaga te trojice ni bila nikdar popolna, kakor tudi ni bila prvo-razredna vloga, katero je igrala. To morda zato, ker Stalinova osebnost ni bila dovolj silna, da bi mogla nevtralizirati neizmerno zavist obeh njegovih tovarišev, niti ni zmogla v pravem času omejiti oživiljenje popularitete Trockega, posebno v vojaških krogih.

Toda napeti položaj se je vendar na zunaj dosti dolgo prikrival pod pavideznim mirom. Toda to je bila tišina pred viharjem. V poslednjih dneh pa so udarile na dan tajne sile in prišel se je boj, o katerega trajanju in posledicah je težko prerokovati. Sklepati pa se da marsikaj iz dveh dogodkov: nagli odhod sovjetskega poslanika Rakovskega iz Pariza in njegov povratek in smrt Džerdžinskega.

Sovjetski tisk ne skriva pravega vzroka nenadnega odpoklica Rakovskega v Moskvo. Veleposlanik se je moral opravičiti radi zelo nevarne obtožbe umirjenosti in opurtinizma, ki se baje javlja v njegovih stikih s francosko vlado. To obtožbo je proti njemu naperila Zinovjeva skupina, frakcija nepomirljivih komunistov, ki se za nič na svetu ne morejo spraviti z novo gospodarsko politiko in za katere je edina dogma rešitev sveta s pomočjo svetovne revolucije. Zdi se, da se je Rakovski opravičil, ker po nekolikodnevem bivanju v Moskvi je odletel nazaj v Pariz. Umirjenost in oportunitizem proti «najburžuaznejši» vladi «najburžuaznejše» države, kakor komunisti

radi nazivajo Francijo, je dobil najvišje pri-trdilo vodilnih moskovskih krogov...

V kolikor gre za smrt Džerdžinskega, je znano, da je umrl zelo naglo in to slučajno po zelo burni seji osrednjega izvrševalnega odbora komunistične stranke. Govori se o strupu, ki je povzročil otrpljenje srca. Na drugi strani se zastrupljenje demantira. Seveda se kljub temu nič manj ne verjame na to v slučaju Džerdžinskega zelo učinkovito sredstvo. Dejstvo pa je, da je nagla smrt preizkušenega voditelja strašne Čeke precej doprinesla k izbruhu krize, ker je bila povod, da so se naenkrat jasno pojavila vsa vprašanja, ki so do njegove smrti, kot se pravi, visela v zraku.

Težko je točno analizirati vsa ta vprašanja. Predvsem v Rusiji ni boja za ideje, temveč vidimo tam razpaljen boj za osebe. Na drugi strani pa prihajajo vse vesti iz sovjetskega časopisja, torej iz listov, ki pišejo samo o tem in tako, kot je vladi ljubo. Toda kljub temu je gotovo, da so vodilni moskovski krogi zelo vznemirjeni radi rastočega vpliva maloburžuazijskih tokov. Porast tega vpliva priznava sama «Pravda» in dokazuje ga z rezultati zadnjih volitev. Tako je na primer bilo v sovjetskih ruskih mestih leta 1924. 69,2 % komunističnih članov, l. 1925. samo še 57 %, letošnje volitve pa so znižale to število celo na 45,5 %, to je na manj kot polovico vseh članov sovjeto. V sovjetskih kmečkih občinah je padlo število komunističnih članov od 12 % v letu 1924. na neznatno število 7 %. In obstoji deset večjih mest, kjer pri zadnjih volitvah ni bil v sovjete izvoljen niti en delavec ali trgovec komunističnega mišljenja, kljub temu, da so bili v istih

mestih lansko leto zastopani komunisti v sovjetih še z 20 %.

Če so številke najizgovornejši argument, potem so postale te številke dvakrat zgovorne v Zinovjevem govoru, v katerem je obdolžil vladno neodgovornost za propadanje komunistične moči in vpliva. Ali bi bilo tako propadanje možno, če ne bi vlada zapadla kaznjivi popustljivosti?

Zinovjev je uvedel v armado rdečo agitacijo — afero, v katero se je zapletel njegov najbližji prijatelj Lačević. Rdeča agitacija se je s časom razvila v komplot s tajnimi sestanki v gozdovih, s tajnimi tiskarnami in vsem aparatom, ki je navaden pri podzemeljskem delu.

Ta agitacija je bila tem nevarnejša, ker ni oklevala združiti se s popolnoma drugovrstno opozicijo. Celo skupine Trockega ni odklanjale, da si po svojem mišljenju zelo oddaljena od Zinovjeve nepomirljivosti.

Vsa sredstva so dobra, kjer gre za zrušitev vlade. Potem pa bomo razčistili medsebojne spore. Tako je bilo geslo. Privredlo pa je samo do odstranitve Zinovjeva iz Politbiroja in k njegovi internaciji ter hišnim pre-

iskavam pri Kamenjevu. Trockiju pa stalno grozi aretacija.

Kakšne bodo posledice tega vretja? Samo dve možnosti sta: Če bi bila podlegla Stalinova vlada, bi prišla nad težko preizkušeno Rusijo doba krvavih viharjev in bojov, izzvalnih po osebnih nasprotjih, in teh viharjev bi zemlja težko prenesla. Če pa zmaga vlada, potem ni dvoma, da bo poskusila zadovoljiti komunistično stranko in na kak način reorganizirati čiste komuniste. Pri tem pa ne more pozabiti, da živi v Evropi, ki se z njo še ni izmirila in katero končno le potrebuje. Odkrižala se je Zinovjeva. Očividno zato, da se je končno javno odkrižala z njim vsakega ekspanzivnega stremjenja, ki je najbolj oviralo redne stike z ostalo Evropo. In morda tudi zato, da bi mogla sprejeti ideje skupine v Baku, ki naglašajo nujnost zastavitve boja proti socialistom in sodelovanje z njimi tako doma kot za mejami.

Rdeči car je bil samo eden. Umrl je brez dedičev. In Rusija je v rokah tronskih pretendentov, katerih je brez števila. Zgodovina Laži-Dimitrija se ponavlja. Gre samo za to, kako bo iz nje izšla komunistična stranka in vsa III. internacionala.

Govor br. Klofača v Plznu.

Ker se pojavljajo v dnevnem časopisju zadnje čase tendenciozne vesti o stanju bratske češkoslovaške narodno-socialistične stranke, prinašamo kratek, toda pomenben govor brata Klofača, ki ga je govoril te dni v Plznu.

«Treba je pokazati moč povsod, tudi v Plznu. Nikdar se še ni zlo v našem narodu kazalo tako, kot v letu 1926. Delo temnih življenj silijo našo stranko, da se postavi kot nezlomljiv ščit v obrambo kulturne in politične svobode, v obrambo socialne in politične pravičnosti. Tako stoji stranka enotno, tako tukaj kot tudi na severu, vzhodu, Moravskem, Slovaški in v Podkarpatski Rusiji.

Vsaj vemo, zakaj te zmede. Bližajo se volitve predsednika republike in sedaj se združujejo vsi, ki sovražijo napredek. Čeprav še ni prišel mesec volitev, so že pričeli potuhnjeno delati. Naša

stranka čisti: socialistov stoji za Masarykom zvesto in do skrajnosti. Stala je za njim takrat, ko je deloval za mejami v naših legijah in samo ob sebi umevno tudi takrat, ko se je z legijami slavno vrnil v domovino.

Kot stojimo za Masarykom, stojimo tudi za Benešem, ker sta Masaryk in Beneš ena misel. Za nas je Masaryk in Beneš program, program in še enkrat program. Čital sem te zavrtnje članke, v katerih nam odrekajo narodno čustvovanje. Predstavljamo najbolj narodno gibanje v vsem narodu, smo duša, vest naroda. Razlika med nami in temi drugimi je, da računamo s siromašnimi ljudmi, da so bolesi ljudstva za nas narodni problem. Mi smo narodni, bili smo vedno narodni in bilo bi odveč, dokazovati to. Dokazali smo to v težkih časih in če bi ti težki časi prišli iznova, bi videli, koliko bi bilo na

drugi strani strahopetcev. Zopet bi bilo ljudstvo v prvih vrstah. V ljudstvu je sila, ki se je javljala v legijah l. 1918. in 1919.

Mi smo stranka postreljenih kotkov, legionarjev, ki so žrtvovali vse za svoj narod. In to je bilo samo po sebi umevno. Služiti narodu, delati za ljudstvo, katero ga tvori. Ljubezen do ljudstva mora stremeti k zagotovitvi njegove eksistence, predvsem kruha in stanovanja. Kdor je brezbrizen napram ljudski bedi, napram lakoti, jetiki, kdor nima razumevanja za potrebe ljudstva, ni naroden.

Smejemo se poizkusom, izvabiti našo stranko iz Masarykovih in Beneševih pozicij. Zavrtni članki, ki se vtihotapljujejo v razne liste, predstavljajo poizkus, razbiti našo stranko. Nikdar nas ne bo nikdo razbil. Izjavljamo, da hočemo imeti stranko čisto, hočemo, da bo čista, kot gozdni vrelec. Hočemo, da ne bo v stranki nihče, ki ne živi v duhu našega programa, kdor je umazan od kake afere. Hočemo, da bo stranka močna, mora biti močna v interesu delovnega ljudstva, v interesu naroda, republike.

Obstoj stranke je tesno zvezan z obstojem republike. Vsakdo izmed nas se mora žrtvovati prospehu stranke, za uresničenje njenih zahtev.

Danes manifestiramo. Veseli me ta vaša sila optimizma. Verujemo v Masarykove ideje, služimo mislim naroda in nikdar ne izdamo delovnega ljudstva. Naša stranka mora živeti, ker zrastle je iz potreb našega naroda. Našim daljšim uspehom in posebno našemu velikemu voditelju Masaryku zakličemo danes najiskrenejše zdravo!

ARGUS je naš najboljši domači informacijski zavod.
ima v vseh krajih zanesljivo zastopništvo
obvešča o vsem, dasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovsko industrijskih podjetij in pravnih oseb
ARGUS daje informacije so vedno točne, izčrpe in hitre
se nahaja v Beogradu, Vuka Karadžića ulica br. 11
ARGUSov telefon je 6-25, njegov brzojavni naslov Argus

Zahtevajte v vseh javnih lokalih „Novo Pravdo“!

Poročilo Delavske zbornice za Slovenijo.

(Nada Jevanje.)

Delavska zbornica proti ukinjenju socialne politike.

Z ozirom na vesti o ukinitvi ministrstva za socialno politiko, je poslalo Centralno tajništvo delavskih zbornic v Beogradu skupščini in vladi svoj protest, ki glasi:

«Po novem zakonu o centralni upravi, s katerim se predvideva redukcija ministrstev z 18 na 14, je reducirano tudi ministrstvo za socialno politiko, njegove posle se prenese na druga ministrstva. Zaščita in zavarovanje delavcev, posredovanje za delo, posredovanje v vprašanih delavskih mezd in drugo preide v delokrog ministrstva trgovine in industrije. Na ta način se daje temu, tako važnemu socialnemu vprašanju, kakor je vprašanje zakonske zaščite in zavarovanja delavcev, povsem postranski značaj.

Medtem bi morala biti briga in skrb za stanje in zdravje delavskega razreda prva dolžnost države.

Modernega gospodarstva si ne moremo misliti niti brez dobro izučenega delavskega razreda, niti ne more kaka dežela vzdržati v mednarodni tekmi, ako ni njen delavski razred zdrav in za delo sposoben. A zdravega in za delo sposobnega de-

lavskega razreda se ne vzgaja, ako država takoj s početka ne podvzame nujne korake za zakonsko zaščito in zavarovanje delavcev in za povzdigo njihovega gospodarskega in socialnega položaja.

Toda taka delavska, taka socialna politika se more voditi le, ako obstoji posebno ministrstvo, ki naj ta vprašanja proučuje po svojih strokovnjakih in pripravlja potrebne zakone, ne pa da bo to zadnja skrb ministrstva, katerega naloga je povsem druga in v katerem po sili razmer prevladujejo vplivi baš onih, pred katerimi je potrebna zaščita delavcev.»

Temu protestu se moramo vsi pridružiti. Narodno strokovna zveza je tudi že odposlala svoj protest radi tega vprašanja.

Statistični podatki o krizi rudarjev.

Stalež delavstva Trboveljske premogokopne družbe.

	1. I. 1926.	1. V. 1926.	Manj
Kopači in učni kopači	2802	2490	312
Tesarji in zidarji	314	216	98
Strojniki in kurjači	528	423	105
Vozači	1327	866	461
Delavke	825	408	317
Mladoletni delavci	54	33	21
Kovači in ključavničarji	416	311	105
Razni	3715	2638	1182
Skupaj	9981	7380	2601

Opomba. 1600 rudarjev je bilo reduciranih, ostali so šli sami, ker pri skrajšanem delu in zmanjšanih zasluhkih niso mogli izhajati.

Mesečni zaslužek rudarjev pri Trboveljski premogokopni družbi.

Mesečni zaslužek rudarja kopača N. N. po plačilnih listih:

Iz leta 1913.

Šihtov	K	V sedanji draginjski relaciji v Din (1 K = 14 D)
25—	111-83	1660—
24—	132-05	1860—
24—	125-74	1760—
27—	126-25	1780—
28-50	153-65	2150—
32-50	174-10	2437—

Iz leta 1925.

Šihtov	K	V sedanji draginjski relaciji v Din (1 K = 14 D)
28-50		1370-74
24—		1617-85
20—		862-26
26-50		1526-12
28-50		1264-45
28—		1438-70
26—		1403-26
27—		1264-99

V maju 1926.

17-50	738-27
-------	--------

Politični pregled.

Jugoslovanski-bolgarski spor. Kakor smo že poročali, je vsled zadnjega vpada bolgarskih komitajev nastopila naša vlada skupno z grško in rumunsko proti Sofiji s kolektivno noto, v kateri se zahteva razpustitev macedonskega komiteja in pa kaznovanje krivcev. Kot navadno se je pri celi zadevi toliko časa oklevalo in odlašalo, da je šel ves efekt po vodi in je imela Bolgarska čas, spejljati vodo v druge struge in na svoj mlin. Odgovor se ni prispel, pač pa je bilo njegovo besedilo že objavljeno v londonskem »Times« in je iz njega razvidno, da hoče Bolgarska vso stvar zavleči, da pridobi časa za nove intrige proti naši državi.

Obnoveitev prijateljske pogodbe z Grčijo. Pretekli teden so bila zaključena pogajanja med grško in jugoslovansko delegacijo glede naših pravic v solunskem pristanišču. Solunska cona, ki pripada Jugoslaviji, se je razširila in Jugoslavija ima pravico prevažati blago od Soluna do svoje meje v plombaranih vagonih. Istočasno je bil podpisan tudi pakt prijateljstva med Jugoslavijo in Grško, ki v bistvu ne prinaša nič novega. Grška vlada je pri tem izrazila nado, da bo prijateljski pogodbi sledil v doglednem času splošen prijateljski pakt med vsemi balkanskimi državami.

Upor v Albaniji. Vesti, ki so poročale, da so čete vstaških emigrantov napadle vladne oddelke, se potrjuje. Emigranti so prišli do zob oboroženi iz Italije in se prebili do severne Albanije, kar priča, da imajo med prebivalstvom precej simpatij. Boji se trajajo in položaj vlade ni nič preveč trden. Albanski emigranti v Beogradu so dobili ukaz, da mesta do nadaljnjega ne smejo zapustiti, s čimer hoče naša vlada dokazati svojo popolno nevtralnost.

Informacije pa take! Ljubljanski »Slovenec« ima o razmerah v Českoslovaški republiki izbornega informatorja, kateremu je posebno pri srcu češka narodno-socialistična stranka. Kaj je o tej vse nakvasil v svojem zadnjem dopisu, preseza že res vse meje nevednosti ali hudobne lažnivosti. Da bomo kratki, povemu »Slovencu« na uho, da pri zadnjih razprtijah res »ne gre samo za to, ali bo vodja stranke še nadalje sedanjí voditelj poslanec in bivši vojni minister g. Strišbery, ali pa nekdanji njen vodja, sedanjí predsednik kluba čl. socialističnih senatorjev, g. Klofač. Ne »samo«,

temveč sploh ne gre za to, ker predsednik češko narodno-socialistične stranke je že dolgo vrsto let in še vedno br. Vaclav Klofač, njen podpredsednik pa br. Strišbery. Poleg tega br. V. Klofač ni predsednik kluba čl. socialističnih senatorjev, temveč predsednik češkoslovaškega senata. Tudi češkoslovaški zunanji minister dr. Edvard Beneš ni položil svojega poslanskega mandata, da ne bi trpel njegov ugled v inozemstvu, temveč je položil mandat, ker se nahaja čl. narodno-socialistična stranka v najostrejšem boju proti sedanjí meščansko-klerikalni nemški vladi in bi torej čudno iz-

gledalo, če bi njen poslanec sodeloval v taki vladi kot minister. Ker pa je iz zunanjepolitičnih razlogov dr. Beneš moral ostati na svojem mestu zunanjega ministra, je logično, da je položil mandat, pri čemer pa je izjavil, da ostane še nadalje zvest pristaš narodno-socialistične stranke. V nadaljnje bedastoče se ne spuščamo. »Slovencu« pa svetujemo, da si poišče informatorja, ki je vsaj od daleč vtaknil nos v češkoslovaške politične razmere.

»Domoljub«, ni prav, da so naše simpatije v boju mehikanske vlade proti vatikanski katoliški izkoriščevalnosti na strani Callesa. Nam je res zelo žal! Bomo pa drugič propagirali srednjeveški režim katoliških duhovnih izkoriščevalcev človeške nemnosti.

Socijalni razgled.

Rodbinske mezde v Franciji

V Franciji se čimdalje bolj uveljavlja sistem rodbinskih mezd, po katerem se zvišuje mezd, če se poveča število rodbinskih članov. Plača se povišuje potem premij, katere izplačuje ali direktno v poštven prihajajoče podjetje ali pa izravnalna blagajna.

Maja meseca se je vršil v mestih osrednje Francije šesti narodni kongres o rodbinskih mezd. Iz zadevnega referata posnemamo.

Sistem rodbinskih mezd se je v Franciji nadalje lepo razvil od poslednjega kongresa, kar je razvidno iz sledečega pregleda:

	junij 1925.	maj 1926.
Število izravnalnih blagajn	175	195
Število v poštven prihajajočih podjetij	11.200	14.000
Število v poštven prihajajočih delavcev	1.210.000	1.300.000
Celotna višina izplačanih premij	160.000.000	200.000.000

Če prištejemo k številu izravnalnih blagajn še ustanove pri privatnih podjetjih ali javnih zavodih, ki izplačujejo rodbinske premije naravnost delavstvu, ne da bi se pri tem posluževali izravnalnih blagajn, pridemo k spoznanju, da se tiče sistem rodbinskih mezd 3.600.000 delavcev, kar pomenja napram maju

leta 1925. povišek za celih 100.000. Tudi višina letno izplačanih premij je narasla od 1017 milijonov frankov na 1152 milijonov frankov.

Poleg porasta članstva industrijskih blagajn se je razširil sistem rodbinskih mezd tudi v trgovskih podjetjih in med svobodnimi poklici. V zemljedeljski stroki je naraslo število izravnalnih blagajn od 16 na 27.

Rodbinske premije, izplačane po izravnalnih blagajnah, so tudi številčno narastle tekom leta. Porast je dejaven in ni samo posledica kurznege padca franka. Povprečno izplačane vsote junija leta 1925. in maja leta 1926. kaže sledeči pregled:

	Mesečna premija v frankih	
Število otrok	junija 1925.	maja 1926.
1	19'0	25'23
2	48'0	63'02
3	90'0	109'47
4	140'0	173'16
5	194'0	240'34
6	253'0	318'06

Izravnalne blagajne ne omejujejo svojega delovanja samo na izplačevanje rodbinskih doklad, temveč prehaja njihovo delo tudi na polje zdravstvene zaščite, podpiranje bolnikov in mater. Izplačevanje rodbinskih premij ima tudi zelo ugoden vpliv na naraščanje prebivalstva. Izravnalne blagajne podpirajo tudi sta-

Od tega odbitki:

Pokojninska blagajna	28'50 Din
Davek	23'— "
Bolniška blagajna	51'— "
Delavska zbornica	5'— "
skupaj	107'50 Din.
Čisti zaslužek	738'27 Din
— 107'50 "	
ostane	630'77 Din.

Izseljevanje.

Na podlagi poročila delegacije, ki je pregledala delovne prilike in življenske pogoje v francoskih rudnikih, se je prijavilo za izselitev okroglo 600 rudarjev iz revirjev Trbovlje, Zagorje, Rajhenburg, Kočevje in Zabukavca.

Prvi transport, ki je štel 46 samcev in poročnikov, je odvedel v Francijo sam zastopnik družbe Société métallurgique de Knutange v Alzaciji.

Nato pa je prevzelo odpremo delavcev Francosko generalno izseljeniško društvo v Zagrebu, B. cesta št. 33.

Slednje je odpravilo dosedaj sledeče transporte:

Dne 23. junija	120 samcev,
Dne 1. julija	63 samcev in
	44 poročnikov
Dne 19. julija	30 samcev
skupaj	257.

Skupno se je do sedaj izselilo nad 300 rudarjev, in sicer se nahajajo pri sledečih podjetjih: Zelezorudnik Société métallurgique de Knutange v Alzaciji;

Zelezorudnik Société des Aciéries de Longwy, Tucquegnieux v Alzaciji;

Premogokop Société des Mines Courrières, Billy Montigny, Pas de Calais, severna Francija.

Razen v Francijo pa je iz navedenih revirjev odšlo še 55 rudarjev v rudokop Siverič v Dalmaciji in 23 v premogokop Bogovna pri Čupriji v Srbiji.

Statistika in študij.

Urad zbornice je delal med tem razdobjem na sledečih študijah:

- 1.) Problemi brezposelnosti in emigracije v Sloveniji.
- 2.) Kriza v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe.
- 3.) Statistika vajencev v Sloveniji (po seznamih OUZD).
- 4.) Statistika industrijskih obratov in seznam industrijskega delavstva v Sloveniji (po seznamih OUZD).
- 5.) Statistika v obrti zaposlenega delavstva in hišnih uslužbencev. (Se dogotavlja.)
- 6.) Analiza slovenskega narodnega gospodarstva.
- 7.) Gospodarstvo SUZORA v času od 1. januarja 1922. do 31. decembra 1924.

Pred koncem leta se mora dovršiti še:

- 8.) Statistika delavskih in nameščenskih plač in
- 9.) Statistika o konsumu.

Pregled o poslovanja Borze dela v Sloveniji.

Borza dela	Delodajalcev	Delavcev	Posredovanj
Leta 1919.:			
Ljubljana	9542	12148	4515
Maribor	4623	5815	1538
Murska Sobota	—	—	—
Leta 1920.:			
Ljubljana	6689	7712	4460
Maribor	5046	6729	2857
Murska Sobota	225	289	69
Leta 1921.:			
Ljubljana	6688	5841	4254
Maribor	5466	6624	2477
Murska Sobota	3627	3764	3270
Leta 1922.:			
Ljubljana	5864	4906	3094
Maribor	7153	8998	3697
Murska Sobota	4235	4965	4084
Leta 1923.:			
Ljubljana	5589	6056	3091
Maribor	6913	10700	3287
Murska Sobota	6500	6678	6246

novanjske akcije in nameravajo omogočiti delavcem nakup, oziroma gradnjo lastnih stanovanjskih hiš.

★

Angleški rudarji na umiku. Konferenca rudarskih delegatov je pooblastila člane izvrševalnega odbora, naj zopet prične pogajanja z lastniki rudnikov in z vlado. Nadalje je konferenca sklenila, da morajo pogajanja za ureditev veljati za celo državo in se ne smejo vršiti po obratih. Če smemo verjeti časopisnim vestem, se vsak dan javlja večje število rudarjev zopet k delu, kar kaže, da bodo rudarji izgubili dolgotrajno bitko. O usodi rudarjev na Angleškem homo še pisali, ko dobimo natančnejše vesti.

Posojila rumunskim železničarjem za stavbo stanovanjskih hiš. Ministrski svet je sprejel izpremenjeno besedilo drugega člena v statutih delovne blagajne rumunskih železničarjev, po katerem more dobiti železniško osebje posojilo za stavbo stanovanjskih hiš, ki postanejo njegova last. Stanovanjske hiše se bodo gradile v skupinah, če pa ne bo mogoče drugače, tudi posamič. Ministrski svet bo še določil višino posameznih posojil, obrestno mero, dobo, na katero se bodo posojila dajala, in točne pogoje, pod katerimi bodo železničarji lahko dobili posojilo. Tehnični oddelek delovne blagajne rumunskih železničarjev bo predložil železniškemu osebju razne cenene stanovanjske tipe, izmed katerih si bodo železničarji lahko izbirali po svoji volji in svojih sredstvih. Kdor si bo izbral dražji tip kot ga je mogoče zgraditi s posojilom, mora razliko takoj doplačati iz svojega. Prednosti teh posojil so namenjene predvsem nižjim uradniškim kategorijam.

Težki pogoji za izseljenike v Franciji. Francija je mogoče edina evropska država, kjer vlada nedostatek delovnih sil in vsled tega Francija podpira priseljevanje. Ker pa je velik naval tujih delavcev naravno poslabšal delovne pogoje francoskih delavcev, hoče francoski parlament priseljevanje pripustiti samo v gotovih mejah. Po novi naredbi se sme delavec zaposliti samo tedaj, če ima legitimacijo, katera ga opravičuje do daljšega bivanja v kraju in v kateri se mora nahajati natančen delavčev popis. Dovoljenje za prebivanje v kraju mora biti oskrbljeno s potrdilom o obstoju delovne pogodbe. Tuji delavci morajo torej prej skleniti delovno pogodbo, predno dobe stanovanj-

sko dovoljenje. Poleg tega se sme zaposliti samo v stroki, za katero se mu je izdala legitimacija. Po poteku delovne pogodbe se sme delavec iznova zaposliti, če dobi od dotedanjega delodajalca potrdilo, da je delovna pogodba izpolnjena ali pa če je poteklo od njegovega prihoda v Francijo že eno leto ali pa če je v to privolila delovna posredovalnica.

Nova uprava tovarniške produkcije v Angliji. Državni tajnik notranjega ministrstva je predložil poslancem besedilo novega vladnega predloga za konsolidacijo in izboljšanje zakonov, ki se tičejo tovarniške produkcije. Parlament bo razpravljal o tem predlogu v jesenskem zasedanju. Besedilo novega vladnega predloga je približno tako kot je bilo besedilo predloga, katerega je svojčas predlagala labouristična vlada, vendar pa se nahaja v njem več važnih izprememb, ki bodo gotovo vzbudi-

dile zelo ostro polemiko. V pripisu izraža vlada prepričanje, da se bo s sprejetjem zakonskega predloga izboljšal tako položaj industrije kakor tudi življenski pogoji delavstva, ne da bi se pri tem naložila industriji kaka težka finančna bremena. En del predloga je posvečen izključno vprašanju zaposlovanja žensk in otrok. Otroci se ne smejo zaposlovati niti v tovarnah niti v trgovskih tovarniških podjetjih. Število delovnih ur za ženske in mladoletne ne sme presežati osem ur dnevno ali 48 ur tedensko. Ženskam se ne sme nalagati dela, ki je spojeno z dviganjem težkih bremen, pri čemer bi se mogla ženska pripetiti nezgoda. Členi, ki govorijo o zdravstvenih in zaščitnih napravah, obsejajo podrobne in strožje predpise, tikajoče se čistote, prenapolnitve prostorov, toplote, ograditve nevarnih mest in zaščitnih naprav pri dvigalnih in izločilnih silo.

Strokovni vestnik.

Dva ustanovna občna zbora narodno-strokovne zveze.

V nedeljo 15. avgusta t. l. sta se vršila dva ustanovna občna zbora Narodno-strokovne zveze, in sicer dopoldne v Celju in popoldne v Hrastniku. V Celju se je vršil občni zbor v klubovi sobi Celjskega doma. Ob prav lepi udeležbi je ob 10. uri otvoril občni zbor predsednik pripravljalnega odbora tov. Drago Zabkar, ki je pozdravil navzoče in podal kratko poročilo dela pripravljalnega odbora. Strokovni tajnik tov. Kravos je nato v daljšem izvajanju obrazložil pomen in namen Narodno-strokovne zveze in pozdravil občni zbor v imenu Izvrševalnega odbora. Po izvajanju strokovnega tajnika so se prečitela pravila, na kar se je izvolil podružnični odbor. Soglasno je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik tov. Jakob Sulič, delavec; podpredsednik tov. Rudolf Rojnič, slikarski pomočnik; tajnik tov. Alojz Kristan, mizarski pomočnik; blagajnik tov. Ernest Zerjal, uradnik; odborniki tov. Josip Čotič, delavec, in Juri Dobraje, mizar. V nadzorstvo sta bila izvoljena tov. Drago Zabkar in Drago Gobec, kot njuna namestnika pa tov. Anton Ramšak in Rudolf Logar. Po volitvah se je vršilo vpisovanje novih članov in je k novi podružnici pristopilo zelo lepo število narodno-zavednih delavcev.

Popoldne se je vršil v gostilni g. Dolinška v Hrastniku ustanovni občni zbor podružnice Narodno-strokovne zveze za Hrastnik in okolico. Občni zbor, kateremu je prisostvovalo veliko število rudarjev, je otvoril in vodil tov. Ivan Rešek, ki je po pozdravu podal poročilo pripravljalnega odbora. Za njegovim poročilom je strokovni tajnik tov. Kravos v obširnem izvajanju orisal križev pot našega domačega delavca in obrazložil pomen in namen strokovnih organizacij. Obrazložil je tudi ustroj Narodno-strokovne zveze in poudarjal njeno potrebo za narodno-zavedno delavstvo. Njegovo stvarno izvajanje so vzeli zborovalci z odobravanjem na znanje, na kar so se vršile volitve novega odbora. V odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: predsednik Franc Potrpin, rudar; podpredsednik Ivan Draksler, rudar; tajnik Ivan Knez, rudar; njegov namestnik Ivan Rešek, rudar; blagajnik Jože Taušek, rudar; njegov namestnik Rudolf Hribšek, rudar; odborniki: Nikolaj Volf, delavec; Stanko Kauzar, kovinar; Karl Tušek, rudar; Matija Hribšek, rudar; Jaka Planinc, rudar, in Jaka Šergan, rudar; namestniki: Jaka Salamon, rudar; Franc Grešak, rudar, in Franc Ausenak, rudar. Nadzornika: tov. Anton Seničar in Jakob Kač, oba rudarja. Po volitvah se je zborovalec zahvalil za izvolitev novi predsednik tov. Potrpin, ki je pozval de-

Borza dela Delodajalcev Delavcev Posredovanj
Leta 1924.:

Ljubljana . . .	6956	7903	3858
Maribor . . .	7177	10247	3407
Murska Sobota . . .	2200	2061	1866

Leta 1925.:

Ljubljana . . .	5613	8332	3476
Maribor . . .	7103	10400	3207
Murska Sobota . . .	5083	4853	4556

Leta 1926. (do prve polovice julija):

Ljubljana . . .	2574	4238	1717
Maribor . . .	3827	3862	1669

Vsako izvršeno posredovanje ni stalo niti 15 Din. To pa so pristojbine, ki jih zahtevajo povprečno tudi privatne posredovalnice.

Iz tega in iz zgornje statistike o izvršenih posredovanjih si je mogoče izračunati, koliko se more izdati za Borze dela v Sloveniji, ne da bi se moglo trditi — vzeto čisto iz privatno-gospodarskega stališča —, da je njihovo obratovanje pasivno in predrago.

Ako pa se vpošteva, da pri javnih Borzah dela težnja po zaslužku za posredujočega uradnika odpade in s tem oni moment, ki je pri privatnih posredovalnicah zlasti za delojemalce zelo nevaren, je obrazloženo, zakaj delavstvo naših javnih Borz dela ne sme pustiti propasti, temveč jih mora še izpopolniti. (Konec.)

Poročilo inspekcije dela.

Inspekcija dela je izdala za leto 1925. svoje poročilo, iz katerega bomo prinesli vse važnejše odstavke. Za danes prinašamo poročilo Inspekcije dela za ljubljansko oblast.

Ljubljanska inspekcija dela je izvršila v letu 1925. 1035 nadzorovanj v 937 obratih, v katerih je bilo zaposlenih 15.281 delavcev, od teh 4354 žensk. Poleg tega je pregledala 99 podjetij veleindustrijskega značaja. Zaradi kršenja socialno-zaščitnih zakonov se je vršilo 99 razprav in bilo izrečenih 71 kazni z globami v znesku 18.250 dinarjev. V mezdih, oziroma stavekovnih primerih je Inspekcija dela intervenirala v Ljubljani 143krat, izven Ljubljane pa 59krat.

Podaljšanje delovnega časa. Inspekcija dela je izdala 51 dovoljenj za podaljšanje delovnega časa. V 12 primerih se je vzelo na znanje podaljšanje delovnega časa od 8 na 10 ur za dobo treh mesecev. Za to podaljšanje so se izrekli delavci v tajnem glasovanju. Največ podaljšanj se je izvršilo v lesnih industrijskih podjetjih. Inspekcija dela je opazila, da mnoga podjetja kljub stalnim opominom podaljšujejo čas brez dovolila iste, odnosno podaljšanje ne prijavljajo.

Nova in preurejena podjetja. Inspekciji dela je bilo javljenih 174 novih podjetij, med njimi 1 manjša tovarna zrcal, 1 tovarna emajliranih peči, 5 parnih in električnih žag, 1 tovarna zaves, 1 mala tovarna zelenjadnih konzerv, 1 velika moderna tovarna tanina, 1 manjša tovarna tanina, 1 velika in 6 manjših električnih central in 4 kino-gledališča. Preurejenih je bilo 39 podjetij in razširjenih 45.

Gibanje podjetij. Zadovoljivo se razvijajo in razširjajo tekstilne tovarne. Kriza je bila v zimi 1924./1925. na vrhuncu. Spomladi leta 1925. so tovarne polagoma skušale priti do normalnega obratovanja in povečati stanje delavstva, kar se je faktično doseglo v poletju. Od tedaj je v večini podjetij stalno zaposlen stacionarni maksimum delavne sile. Kovinska industrija je v prejšnjih letih največ trpela in se je šele v prošlem letu deloma opomogla. Značilno je, da manjša kovinska podjetja lažje prospevajo, dočim se velika bore z mnogimi zaprekami, posebno trgovskega poslovnega značaja. Eden največjih obratov kovinske stroke se nahaja v stalnih poslovnih težkočah. Vzrok so specialne razmere, izpostavljena lega podjetja in dejstvo, da so sestavni deli podjetja raztreseni v raznih državah. (Inspekcija dela misli tukaj najbrže K. I. D., op. por.) Kovinski industriji bi se moglo priti na pomoč samo s smotreno carinsko varstveno politiko, ki bi onemogočila preplavljanje domačega trga

lavstvo, da mu sledi v delu za dobrobit domačega in narodno-zavednega delavstva. K besedi se je oglasil tudi g. Dolinšek, ki je pozdravil ustanovitev prepotrebne delavske organizacije, ki naj pomaga delavstvu v njegovi težki borbi za obstanek. Po lepih pozdravnih in sklepnih besedah predsedujočega tov. Reška, se je lepo uspeli občni zbor zaključiti. Takoj po občnem zboru se je prišlo lepo število novih članov.

V eni nedelji dve novi podružnici. V najbližjih dneh bo Narodno-strokovna zveza imela še druge ustanovne občne zbornice in vzpostavila svoje podružnice povsod, kjer se je izkazala potreba po takih organizacijah. Naše vrste se širijo, kar dokazuje, da hodimo pravo pot, ki je doslej zmagovalna.

★

LOGATEC. Tukajšnja podružnica «Unije» priredi v nedeljo 22. t. m. pešizlet na Brusovo gmajno, kjer si vsaj od daleč ogleda našega očaka Triglava. Ta dan bo na gmajni piknik, katerega priredi podružnica. Za zabavo pri pikniku bo vsestransko prekrbljeno. Odhod točno ob 1. uri popoldne izpred gostilne g. Šmucea. V slučaju slabega vremena se vrši dopoldne članski sestanek ob običajni uri in lokalno. — Naša podružnica se pridno pripravlja za jesensko delo. Posebno naš agilni tov. Lenarčič se trudi s svojim dramatičnim odsekom, da nas v jeseni razveseli z marsikako lepo igrice. Ze v naprej se veselimo nastopa naših diletantov in želimo, da bi tov. Lenarčič vztrajal pri svojem delu.

VIČ! Narodno-strokovna zveza Vič-Glince —Rožna dolina je premenila svoj lokal pri g. Oblaku in se nahaja od 18. avgusta t. l. v salonu gostilne «Amerika». Članstvo se opozarja na pravilnik organizacije, po katerem bi moral vsak član(ica) organizacije poravnati redne članske prispevke do osmega vsakega meseca. Člani, ki niso zadostili svoji članski dolžnosti, naj to nemudoma store, ker v nasprotnem slučaju se bo postopalo po pravilniku.

Narodni klub Delavske zbornice v Ljubljani vabi vse člane na sejo, ki se bo vršila v soboto 21. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih Narodno-strokovne zveze v Ljubljani. Narodni dom. Z ozirom na sejo plenuma Delavske zbornice, ki se vrši 22. t. m. vabimo vse člane, da se seje sigurno in točno udeležijo.

Izvrševalni odbor Narodno-strokovne zveze ima svojo redno sejo v torek, dne 24. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih tajništva v Narodnem domu. Z ozirom na važnost dnevnega reda prosimo točno in sigurno udeležbo.

Delavska zbornica v Ljubljani ima sejo plenuma v nedeljo, dne 22. t. m. ob 8. uri zjutraj v zborovalni dvorani mestnega magistrata. Pozivamo vse člane Narodnega kluba, da se te seje sigurno udeležijo. Na predvečer klubova seja.

Dnevni red plenarne seje Delavske zbornice dne 22. t. m.: 1. Odobritev zapisnika zadnje seje. 2. Poročilo predsednika. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo blagajnika. 5. Poročilo finančne kontrole.

6. Proračun za leto 1926-1927. 7. Odobritev pravilnika za brezposelne podpore. 8. Odobritev pravilnika kulturno-prosvetnega odseka. 9. Akcija zbornice za delavske pomožne blagajne in samostojni predlogi.

Posredovalnica za delo. Službe išče več spretnih uradnic in uradnikov, trgovskih nameštencev, eden iz papirne stroke, čevlarska šteparica in 16letno dekle k otrokom, slednja je tudi šivilja in ima svoj stroj. Kdor ima kakšno službo na razpolago, naj javi to tajništvu Narodno-strokovne zveze, Ljubljana, Narodni dom. Tovariši, pomagajte nam zaposliti naše ljudi.

Tedenske vesti.

Rezultati občinskih volitev v Beogradu. Pri občinskih volitvah v Beogradu, ki so se vršile preteklo nedeljo, so dobili: demokrati 6578, Karajovanovičeva (oficijelna radikalna) lista 6226, Bošić (radikalni disidenti) 2521, samostojni demokrati 718, komunisti 774 in socijalisti 342 glasov. Demokrati dobijo 30, Karajovanovičeva lista 9, Bošićeva lista 4, komunistična in demokratska pa po eno odborniško mesto. — Posledica razkola med beograjskimi radikali, o katerem smo že poročali, je torej izguba beograjske občine. Kakor se čuje, namerava vlada takoj po sestanku narodne skupščine predlagati nov občinski volilni red, nakar naj bi se po treh mesecih vršile nove volitve, ki naj bi jim vrnilo beograjsko občino.

Volitve v Srbiji in Črni gori. Preteklo nedeljo so se vršile občinske volitve tudi po ostalih občinah Srbije in Črne gore. Natančni rezultati še niso znani, značilno pa je, da so demokrati po vseh mestih napredovali, medtem ko so po deželi radikali v splošnem obdržali svoje posestno stanje. Se pač vidi, da je nasilje in presipanje kroglice med neukim ljudstvom lažje kot v mestih. Pa se bo tudi tam pričelo svitati. Ene same volitve naj se izvedejo res svobodno, pa je za vedno radikalne slave konec.

Redukcija uradniških plač ostane do nadaljnjega v veljavi. Tako je izjavil ministrski predsednik Uzunović, ko se je mudil na Bledu. Vlada pa bo eventualno pripravljena, da pri boljšem gospodarskem in finančnem stanju države zopet zviša prejemke in izplača vso razliko. Če bi le kdo še

kaj dal na vladne obljube in verjel, da bodo možne, ki sedaj krmarijo našo državo, kdaj pripeljali državo v boljše gospodarsko in finančno stanje.

Dr. Nikić toži St. Radića. St. Radić je nedavno javno izjavil, da je minister dr. Nikić protizakonito prodal rudnik Ljubijo in s tem oškodoval državo za več milijonov. Dr. Nikić se vsled tega sedaj vložil proti St. Radiću tožbo, kar se komentira na razne načine. Vsekakor pa bi bilo prav, če bi se enkrat našel mož, ki bi gostobesednemu Stipiću zavezal predolgi jezik.

Nov zakon o rudnikih. Minister za šume in rude dr. Nikić je pozval vse Zbornice za trgovino, obrt in industrijo na konferenco, ki bo razpravljala o načrtu novega zakona o rudnikih. Konferenca je sklicana za prve dni septembra.

Novi proračun. Proračunski predlogi posameznih ministrstev za prihodnjo proračunsko dobo bi morali biti že gotovi. Toda zadevnim opominom finančnega ministrstva se je do sedaj odzvalo samo vnanje ministrstvo, medtem ko bodo vsi ostali resorti rabili še precej časa, preden bodo vedeli, pri čem da so. Finančni minister je izjavil, da bo moral izdatke zmanjšati za več kot dve milijardi, ker se trinajst milijardni proračun, kot ga nam je prinesla vlada narodnega «sporazuma», ne da stalno vzdržati. Z ozirom na te izjave se da sklepati, da bo prihodnji proračun znašal nekaj nad deset milijard dinarjev. Še vedno prav čedna vsota!

Finalna nogometna tekma za kraljev pokal se je vršila preteklo nedeljo v Ljubljani med reprezentancama beograjskega in zagrebškega pods-

s cenejšimi inozemskimi produkti. Lesna industrija je obratovala v zelo skrčenem obsegu. Vzrok leži v tem, da je eksport rezanega trdega lesa v inozemstvo, predvsem v Italijo, zaradi padca tujih valut in odgovarjajočega porasta našega dinarja otežkočen. Vsled obstoječe stavbne krize je promet z mehkim lesom minimalen. Vzrok je tudi ta, da oblasti vsled ekonomsko-gozdnih predpisov omejujejo nadaljnje izsekavanje gozdov, kar ima za posledico pomanjkanje lesa. Usnjarska industrija je v preteklem letu preživljala stalno naraščajočo krizo, ki je še občutnejša kot v preteklem letu. Ostale industrije delajo več ali manj v normalnem obsegu, čeprav morda ne z dosedanjim, nesorazmernim dobičkom.

Tehnično in higiensko stanje delavnic je enako kot doslej. V glavnem so razmere zadovoljive in se polagoma, a stalno izboljšujejo, čeprav se opaža ob vsakem koraku jasna tendenca varčevanja. Ugotovljenih je bilo 2078 nedostatkov napram lanskeletnim 1085 primerom. Ne pomeni pa ta navidezni porast poslabšanja razmer v obratovalnicah, temveč je posledica točnejše in bolj detajlirano vodene statistike.

V kotlovnica in strojnica se je stanje precej izboljšalo, to tudi v starih obratih, kjer se je odpravilo marsikatero nedostatek. V novih obratih se brezpogojno zahteva ureditev, ki odgovarja modernim tehničnim varstvenim

predpisom. Električne naprave so po večini v vzornem redu, izvzemši posamezne primere v starejših podjetjih. Nove instalacije in nujno potrebne preureditve starih se izvršujejo v skladu s vzornimi predpisi Zveze nemških elektrotehnikov v Berlinu.

Neizprašanih kurjačev in strojnikov se je našlo 11. V vseh primerih so se odstranili in nadomestili z drugimi.

Neodgovarajoči delavni prostori (121) in nezadostne higienske naprave v delavnicah (295) se po večini najdejo v podeželskih manjših obratih, ki so še vedno, pogosto vsled indolence mojstrov in brezbržnosti delavcev slabše urejene od mestnih. Kot posledico varčevanja, deloma tudi občutne stanovanjske krize se je opazilo v več primerih, da so delavnice občutno prenatrpane z osebjem, vsled česar trpita varnost in higijena, ventilacija pa običajno sploh ne zadošča. Kljub temu, da urad popolnoma vpoštevata težavni položaj malih obrtnikov, se je v neodložljivih primerih predpisalo vsaj izboljšanje ventilacijskih naprav (121), so se odredile potrebne mere za vzdrževanje snage in reda v obratnih lokalih.

Vsled nevarnosti požara se je 17 podjetjem predpisalo, da postavijo gasilne ročne aparate, oziroma da si nabavijo potrebno gasilno orodje. 159 primerov pomanjkljivih varnostnih naprav je bilo ugotovljenih največ v lesnih in

kovinskih strojnih delavnicah. So to večinoma neopažena transmissijska jermena, osovine in jermenice, nepokrita zobčasta kolesa ter manjkajoče posebne varnostne priprave pri kovinskih stiskalnicah. V neki tovarni je bilo delavstvo pri kovinskih stiskalnicah plačano od kosa. Razen tega jih je vodstvo zaradi povečanja produkcije priganjalo k delu tako, da so bile nezgode prav pogoste. Inspekcija je maksimirala število izdelkov, na kar so se nesreče zmanjšale.

V večjih podjetjih se po večini že nahajajo posebni garderobni in umivalni prostori s potrebnim številom garderobnih omaric, ki se dajo zaklepati in z zadostnim številom vodnih izlivkov pri umivalnikih. Opazilo se je pa, da podjetja ne obračajo potrebne pažnje za vzdrževanje garderob, umivalnic, obednic in prostorov za odpočitek v dobrem gradbenem in higienskem stanju. V srednjih in malih obratih se je v tem pogledu ugotovilo le v poedinih primerih zadovoljivo napredovanje. V vsakem primeru se je pa predpisalo vsaj najpotrebnejše za osebno higijeno zaposlenega delavstva.

Dalje prih.

«Brezalkoholna Produkcija» v Ljubljani. Poljanski nasip 10/36, pošlje vsakemu naročniku «Nove Prave» zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo vam žal!

veza. Zmagali so Zagrebčani v razmerju 3:1. Iz Zagreba se je pripeljalo več tisočev prijateljev športa, ki pa so se deloma obnašali tako nešportno, da so izzivali opravičeno kritiko.

Ustanovni občni zbor Ljudske stavbne zadrage v Zagorju ob Savi se vrši dne 22. t. m. ob pol 8. uri zjutraj v dvorani Zadrage doma. Dnevni red: Poročilo pripravljalega odbora. Čitanje in odobrenje pravil. Volitev načelstva, stavbnega odbora in nadzorstva. Slučajnosti. Priidite vsi, ki se zanimajo za lastne domove! Pripravljali odbor.

Razprodaja pohištva. Beden upokojenec, prisiljen po bedi, bo razprodajal vse svoje pohištvo, obleko, kuhinjsko posodo itd. Razprodaja se vrši

v ponedeljek 23. t. m. ob 2. uri popoldne v Vodmatu, Zavratna ulica 12.

Razkol v Orjuni. Na zborovanju zagrebškega oblastnega odbora Orjune, na katerem je bilo zastopanih 44 organizacij, je bila sprejeta resolucija, glasom katere se ne priznava več sedanji direktorij v Splitu pod vodstvom dr. Leontića, temveč se namerava izvoliti novo vodstvo pod dr. Čavlinom. Razkol je torej popoln.

Protestni shod sklicuje Udruženje vojnih invalidov v nedeljo dne 22. t. m. ob 9. uri dopoldne v dvorani Mestnega doma v Ljubljani radi neupoštevanja invalidskih pravic in redukcije zavodov. Vabijo se vsi vojni invalidi in vdove iz bližnjih krajev ter vse organizacije in društva.

Mladinski vestnik.

Novakov častni večer. Ljubljansko «Bratstvo» je priredilo prejšnji teden častni večer svojemu tamburaškemu in pevskega zborovodji, br. Jerneju Novaku, o priliki njegove 40letnice. Nabito polna dvorana restavracije «Pri Levu» je pokazala, da ima zborovodja Novak res mnogo prijateljev med našo mladino. Večer je otvoril s pozdravnim nagovorom predsednik «Bratstva», br. Franjo Juvan. Za tem je tamburaški zbor pod vodstvom br. Ivčevića odsviral par komadov, nakar je predsednik oioNSM br. Branko Kozine v lepem nagovoru pozdravil slavljence, želeč mu vse najboljše. Izrekel je tudi željo, da vztraja na svojem težkem položaju dvojnega zborovodje, kar bo v korist delavske mladine. Br. Novaka so pozdravile tudi zastopnice narodno socijalističnih deklet in pa br. Mirko Kragelj z lep, njemu posvečeno pesmijo. Vsi čestitki so obenem s čestitkami izročili slavljence tudi svoja darila. Br. Kozine mu je poklonil lepo

srebrno taktirko. «Bratstvo» po br. Juvanu lepo izdelano diplomo, pevski odsek mu je izročil po br. Puntarju lepo pisalno garnituro, ženski odsek pa lep lovorjev venec. Po končanih govorih je dramski odsek «Bratstva» predvajal dva prizora iz «Pohujšanja doline šentflorjanske» pod režijo br. V. Pleničarja. Igralo se je prilično dobro in je igralce le pohvaliti. Sledilo je petje pevskega kvinteta prijateljev br. Novaka in pa njegovega zbora. Tamburaši so pridno svirali med odmori in po končanem sporedu. Da je bila zabava na vrhuncu, je pripomogel tudi g. podpolkovnik v p. Vodopivec, ki je sam prednašal lep kuplet in pa v družbi g. Gorca zapel «Dalmatinski šajkaš». Tudi br. Blaž je zapel dva solospela. Ljubljansko «Bratstvo» je s tem ponovno pokazalo, da zna ceniti svoje zaslužne člane. Na lepo uspelem večeru mu je ponovno čestitati.

B. M.

Dopisi.

ZAGORJE OB SAVI. Današnje razmere so prisilile tudi nas ubogo delavstvo, da se iz naše kotline enkrat oglasimo ter širši javnosti vsaj nekoliko orišemo blagostanje, v katerem se radi brutalnega postopanja od strani naših predpostavljanih nahajamo. Ko smo se leta 1918. ob prevratu rešili avstrijskega jarma, pod katerim smo dolga stoletja vzdihovali in čakali ure rešitve, nam je končno zasvetila zvezda že dolgo željenega osvobodjenja. Bili smo uverjeni, da nastopijo za naš ljubljani narod nekoliko milejši dnevi, ko se iztrebijo razni inozemski inženjerji, kateri so za časa obstoja bivše Avstrije do skrajnosti izmozgavali njim podrejeno delavstvo, ter z njegovimi težko prisluženimi milijoni polnili žepe nasitnega tujerodnega kapitala. Molčali smo dolgo časa v nadi, da se nam dane obljube vendar končno izpolnijo, česar pa žalibože do danes nismo dočakali. Pač pa lahko konstatiramo, da so nas naše nade bridko varale, kar nam dokazuje postopanje naših rodnih bratov, ki so se pojavili zadnja leta

kot prvi jugoslovanski inženjerji. Ti mladi neizkušeni gospodje, ako jih smemo imenovati naše brate, prekosijo glede šikan delavstva vse njihove starejše gospode tovariše, kateri imajo napram njim že mnogo izkušenj za seboj. Ako se človek v naše razmere malo bolj poglubi, misli, da se nahajamo še v srednjem veku, ko so delavstvo tirali z biči v suženjstvo. Odkar asistira to gospodje po raznih obratih, je zavlada med našim delavstvom zaradi neznosnih šikan in vednega kaznovanja splošna nezadovoljnost. Starejši rudarji, ki imajo 30- in večletno službovanje ter mnogo izkušenj za seboj, se morajo nešteto krat z njimi boriti za borih 40 dinarjev, v nekaterih primerih pa tudi za manj. Za enkrat teh gospodov, ki naše delavstvo do skrajnosti izsesavajo, ne bomo z imeni navedli, ampak jih samo opozarjamo, naj blagovolijo vzeti na znanje, da se ne nahajamo več v 17. stoletju. Ako ta opomin ne bo zalegel, bomo drugič prišli na dan z imeni.

Pogovor o tem in onem.

Anton Pevec:

Mlečni izdelki na kmetijski razstavi od 4. do 13. septembra t. l.

Mleko vsebuje v najboljšem razmerju vse redilne snovi, ki jih potrebuje telo za svojo prehrano; le vode ima za želodec odraslega človeka preveč, da bi moglo brez vsake priprave ali predelave prihajati v poštev kot hrana. V mleku uspevajo najugodnejše skoro vsi različni mikroorganizmi, bakteriji, ki pospešujejo zdravje človeka ali ki tudi uničujejo njegovo zdravje, ako je bilo mleko enim ali drugim potom bolezensko

okuženo; naloga mlekarke tehnike je, preprečevati bolezensko okuženje mleka in pospeševati v njem zdravju koristne bakterije. Iz mleka prehajajo zdravju koristni bakteriji v mlečne izdelke; uživanje mlečnih izdelkov, ki vsebujejo vsi le še malo prvotne obilice vode nepredelanega mleka, je zato za odraslega človeka zdravo in mu podaljša življenje. Izbrati si je med različnimi mlečnimi izdelki one, ki bodo ne le zdravju koristni, marveč, ki tudi različnemu okusu posameznikov najbolj prija; tako izbero boš najlažje izvršil, čim posetiš mlekarso razstavo. Torej: Kdor hoče ostati zdrav in dolgo živeti, mora posecati mlekarso razstavo.

Da je mleko zdravo, je prastaro in vsakomur znano dejstvo. Piti mleko, takoj sveže pomolženo izpod krave, so zdravniki slabokrvnim in slabotnim osebam včasih prav zelo predpisovali in v vlemestih so nalaščni zdravstveni zavodi vzdrževali molzne krave v to svrhu. Ker se tako mleko ne prileže vsakemu želodecu, odnosno se enemu ali drugemu gnusi, je polagoma nastopilo zdravljenje s kefirjem, kumisom in joghurtom, vsi kisli proizvodi mleka. Kefir je mleko zakisano s «prosom preroka Mohameda», izvirno le kobilno mleko; vsebuje obilo ogljikove kisline in nekoliko alkohola, izborno zdravilo za pokvarjena prebavila in baje celo proti jetiki. Kumis je s kvasenimi glivami podobno pivu zakisano mleko; ima čisto do tri odstotke alkohola v sebi. Joghurt ali bulgarsko kislilo mleko je tudi pri nas precej znano; ker je v Bulgariji izmed vseh narodov razmeroma največ ljudi, ki dočakajo starost nad sto let, je profesor Močnikov pred dvema desetletjema pričel razširjati teprijo, da je tako visoko starost pripisovati predvsem na rovaš tam splošno razširjenega joghurta. Izvirni joghurt je iz ovčjega mleka ali iz zmesi ovčjega s kravjim mlekom; vsikdar najprvo z vročino razkuženo mleko se pusti v odkriti posodi vreti dve uri nad ognjem ali na drug način zgostiti na okroglo polovico prvotne prostornine, nakar se shladi na 45°C in zakisa s starim joghurtom ali pri nas s čistim nasadom gotovih dolgopaličastih, izvirnega joghurta osamovanih bakterijev, *Lactobacillus bulgaricus* zvanih. Pred našim navadnim kislim mlekom ima joghurt vsekakor to prednost, da je iz prekuhanega mleka; v sirovem kisle mleku najdemo namreč še po 8. dneh, v maslu iz surove kisle smetane še po 14. dneh in v siru iz surovega mleka še po dveh mesecih žive, za okuževanje usposobljene bacile jetike — imune (nedostopne) napram jetiki pa niso molzne živali nobene pasme, tudi ne štajerske bele ali plave, v mlečnosti zaostale krave, ker je celo pri kozah jetika danes prav gosta prikazen. Joghurtu enako je acidofilno mleko, ki ga je zadnja leta pričel širiti ameriški profesor dr. Rettger; za kisanje tu uporabljeni bakteriji *Lactobacillus acidophilus* so bulgarskim podobne paličke, le da so bili neposredno iz človeških odpadkov osamovani, torej v črevah dobro uspevajoči, telo osvežujočo mlečno kislino tvoreči mikroorganizmi; o joghurtovih in o mlečnokislinskih bakterijah našega navadnega kislega mleka (slednji so okrogle oblike) trdijo bakteriologi, da v črevah poginejo in da je zdravilni učinek teh izdelkov pripisovati edino na rovaš osvežujoče mlečne kisline. Okus vsakega teh mlečnokislinskih izdelkov je različen, zato bo vsak konsument, ki bo posetil mlekarso razstavo, našel kaj za svoj okus. Toda ne le za konsumenta in mestno gospodinjstvo je osebna izbira teh proizvodov na razstavi važna, posetiti jo morajo tudi vse naše kmetijske gospodinjstvo in dekleta — toliko kakor bulgarska, ruska ali mohamedanska žena, mora znati izrabljati mleko slovenska kmetijska gospodinja tudi in ne nuditi toliko mleka prašičem, družini pa le repo in krompir.

Vsakdo hoče živeti zdrav in dolgo. Izven dvoma je, da to dosežeš najlažje z uživanjem mlečnih izdelkov vseh vrst — mleka, masla in sira. Vsak bo zato posetil mlekarso razstavo. Trajala bo vseh deset dni in v tem času se vsakdo lahko v gneči razvrsti. Doma ostal bo v teh dnevih le, kdor je življenja v dolini solz že sit.

Zabavni kotiček.

Inserat. V nekem nemškem listu je bil objavljen sledeči oglas:

Gospodična,

32letna, z lastnim stanovanjem in tremi otroki v starosti od 4 do 12 let, išče vsled pomanjkanja znanja tem potem primerneža moža v svrhu poznejše možitve. Cenjene ponudbe pod «Ti 9646» ...

Petdesetletnica osvobodjenja balkanskih Slovanov.

V prve dni tega meseca je padla petdesetletnica, odkar se je pričela vojna za osvobodjenje balkanskih Slovanov. Leta 1876. je bil prvi člen v verigi velikih dogodkov in krutega boja, ki je končno privedel k osvoboditvi južnih Slovanov in ustanovitvi velike in ujedinjene Jugoslavije. V letih 1876. do 1878. in pri vseh sledečih dogodkih je igrala veliko vlogo Rusija, ki je bila glavna zaščitnica in pomočnica južnim Slovanom. Ko je izbruhnila srbska vstaja, je bilo razpoloženje v Rusiji tako, da je večina inteligence skušala osvoboditi južne Slovine izpod turškega jarma. Pod vodstvom generala Černajeva je takoj odšla v Srbijo skupina dobrovoljcev in v Rusiji je Slovanski odbor pričel z energično kampanjo, prirejal javne zbirke in v najširši javnosti širil simpatije do južnih Slovanov. Ruska vlada in ruska diplomacija pa se je ponašala spočetka napram vstaji zelo neprijateljsko in treba je bilo mnogo dela, da je zavzela vlogo dobrohotne nevtralnosti. Ruski dobrovoljci so se skupaj s srbskimi vstasi zelo hrabro borili, toda kljub temu bi bili končno poraženi, če ne bi Rusija prisilila Turke k premirju, katerega direktna posledica je bila osvoboditev Srbije. Čez leto dni pa je boj proti Turkom izbruhnil znova, toda tedaj je Rusija že aktivno stopila na bojišče in z velikimi žrtvami v letih 1877. do 1878. izbojevala končnoveljavno osvoboditev Srbije in Bolgarske.

Ločitve in razporeke v ČSR.

V letih 1919. do 1923. je bilo na Češkem prostovoljno ločenih 3071 zakonov, na Moravskem 832, v Šleziji 162, na Slovaškem 8 in v Podkarpatski Rusiji nobeden. V celi republiki torej 4073. Neprorokovoljno pa je bilo ločenih na Češkem 592 zakonov, na Moravskem 180, v Šleziji 23, na Slovaškem 31, v Podkarpatski Rusiji 5. Neprorokovoljnih ločitev je bilo torej v celi republiki 831. Vsota prostovoljnih in neprorokovoljnih ločitev znaša 4904. — Razporečenih (zopetna poroka moža) pa je bilo v letih 1919. do 1923. na Češkem 3109 zakonov, na Moravskem 836, v Šleziji 212, na Slovaškem 454, v Podkarpatski Rusiji 32 in to po predhodni ločitvi kot brez predhodne ločitve. V vsej republiki je bilo razporečenih 4643 parov. Skupna vsota ločenih in razporečenih zakonov znaša v ČSR. za leta 1919. do 1923. 9547.

Strah pred repatico.

Znana in nič manj slavna jasnovidka in prerokinja bodočnosti, baje najboljša, kar jih je kdaj rodila Amerika, Mrs. Badlay, je zopet presenetila vso praznovorno Ameriko z novim prerokovanjem. In ker se je tej ženski v resnici nekočkrat posrečilo, da je uganila v resnici nepredvidene stvari, se verjame tudi njenemu sedanjemu prerokovanju. Mrs. Badlay je svoj čas zelo točno uganila čas, ko umre prezident Wilson in na dan je uganila tajinstveno smrt nesrečnega prezidenta Hardinga. Ti dve prerokovanji, ki sta se izpolnili v resnici v vsej svoji tragiki, sta ustanovili njeno slavo in vsled njih se je pozabilo na mnogo drugih, ki se niso izpolnili. Njeno najnovejše prerokovanje je, da bo v dveh letih nastala zopet vojna, če se letos po-lavi na nebu nova zvezda repatica.

To prerokovanje je že manj določeno in zelo dvoumno. V njem ni rečeno, to in to se bo zgodilo, temveč to in to se bo zgodilo, če... Tokrat

ni povedala niti, kako velika naj bo repatica, niti ali naj bo vidna ta repatica s prostim očesom, ali pa zadostuje, če jo najdejo samo zvezdogledi s svojimi daljnogledi. In da nastane v dveh letih nova vojna, to je tudi popolnoma gotovo, pa naj se potem že nova repatica pojavi ali ne, ker svet se neprestano vojuje. Bolje bi še bilo, če bi vsaj približno povedala, kje da bo ta vojna nastala.

Pri celi stvari pa je najbolj zanimivo to, da je to prerokovanje vzbudilo v Ameriki v resnici neverjetno razburjenje, posebno v oddaljenih krajih, kjer se sedaj tisoče ljudi zopet pripravlja na slabe čase, ker so prepričani, da bo ta napovedana vojna mnogo krutejša od svetovne vojne. Tisoči ljudi si je nakupilo daljnogled in sedaj sami iščejo nove zvezde repatice. Pametni ljudje opozarjajo občinstvo v listih na nezmisljen gornjega prerokovanja, toda značilno za ameriško mišljenje, da se na pametne glasove nikdo ne odziva. Največji dobiček od vsega prerokovanja imajo seveda prodajalci daljnogledov, ki se bodo Mrs. Badlay gotovo izkazali hvaležni.

Raziskovalec izginil v brazilskih pragozdih.

Lanskega leta se je odpravil angleški major Fawcett v neznane pokrajine brazilskih pragozdov, kjer je nameraval iskati po sledovih pradedne civilizacije. Od marca minulega leta ni dobil svet od te ekspedicije nobene vesti več in, da si jih je major Fawcett opozoril, da ne bodo od njega dobili po cele mesece nikake vesti, so se pričeli sedaj njegovi sorodniki in prijatelji vznemirjati. Dr. Hogarth, predsednik kraljevega angleškega geografičnega društva, ki je opremil majorjevo ekspedicijo, je izrazil na zborovanju omenjenega društva svojo bojazn. Dr. Hogarth je opozoril posebno na to, da so one pokrajine, kamor doslej še niso prodrli belokožci, obljubene s kanibali in to ljudozrci najnižje vrste. Ta okoliščina je vzrok, da se poučeni krogi resno boje, da so majorja Fawcetta in člane njegove ekspedicije požrli brazilski kanibali.

Apotekarska izkušnja v Ameriki.

Magistri farmacije (apotekarji) v Ameriki v resnici nimajo postlano na rožah. Teža strogih protialkoholnih zakonov jih obremenjuje mnogo bolj, kot pa ostale stanove in prisiljeni so, stalno izpopolnjevati se in razširjevati svoje strokovno znanje.

Pri nas je za magistre takorekoč konec vsega učenja, kakor hitro je napravil predpisane izpite. Njegov ameriški tovariš pa mora iti mnogo dalje, slediti mora takorekoč duhu časa in se poglabljati v tajnosti protialkoholnih zakonov. Dokaz za to je tako zvani praktični izpit, brez katerega ne dobi noben apotekar več službe.

Lekarnar je inseriral, da potrebuje pomočnika. Oglasil se je prosilec in praktični izpit se je pričel:

«Kaj napravite, če pristopi kdo k sifonski steklenici in pokaže na petelina?»

«Dam mu star whisky s sodo.»

«Če pokima dvakrat in tleskne z jezikom?»

«Napolnim čašo do polovice z jamajskim rumom.»

«Če kdo vpraša po izvlečku iz sladkega lesa in drži pri tem palec in kazalec v levem telovnikovem žepu?»

«Pravi, da hoče konjak.»

«Če pokima trikrat in pokaže s palcem preko levega ramena?»

«Eno čašo gina zase in eno za svojega prijatelja.»

«Če reče kdo 'Hudson' in pljune na levo?»

«Staro slivovko z vermutom.»

«Čik iz ust v levo roko?»

«En cocktail.»

«Jutri zjutraj lahko nastopite. In če bi kdo zahteval kaj posebnega, so te stvari v kleti.»

(Whisky, gin in cocktail so v Ameriki bile zelo razširjene alkoholne pijače. Op. ur.)

Ogromno solnce Dorada.

Najzanimivejša stvar na nebu je ozvezdje Dorado, ki se vrti okoli največjega sedaj poznaneega solnca. To je zvezda, ki jo zvezdoslovci označujejo s črko S in ki se nahaja v sredi medlosvetlega oblaka. Ta svetlikaajoči se oblak je še z drugim meglenim oblakom odkril Magellan, to vse do zadnjega ni bilo mogoče prodrati skrivnosti Magellanovih oblakov ali celo solnca Dorada. Šele izboljšani način fotografiranja nebeskih teles je odprl okence do teh neznanih daljnih svetov.

Pri raziskavanju Dorada se je izkazalo, da se svetloba teh zvezd izpreminja tem počasneje, čim svetlejša so.

Zvezde s 450krat večjo svetlobo od našega solnca se nam javljajo kot zvezde 16 velikosti in torej s prostim očesom niso vidne. Človek z dobrim očesom vidi namreč samo zvezde do 5 velikosti. Omenjene zvezde so namreč silno oddaljene in po fizikalnem zakonu, po katerem se svetloba z naraščajočo oddaljenostjo zmanjšuje, je ozvezdje Dorado od nas oddaljeno 102.000 svetlobnih let. (Svetlobni žarek od tega ozvezdja do naše zemlje rabi 102.000 let.)

Šele če si predstavimo to ogromno razdaljo, si lahko mislimo, kako ogromen premer morajo imeti ti oblaki, če jih kljub njihovi oddaljenosti še vidimo. So to zvezdni sestavi ogromnih razsežnosti: mali oblak meri v primeru 6500, veliki pa 14.000 svetlobnih let.

Magellanska oblaka vsebujejo zelo mnogo zvezd različnih vrst. Po opazovanju ameriškega zvezdoslovca H. Shalpeya obseza samo mali oblak nad 300 zvezd, ki so 50.000krat svetlejša od našega solnca.

Zvezda S Doradus je 500.000krat svetlejša kot naše solnce. Prerez te ogromne rdeče zvezde znaša okoli ene milijarde kilometrov, medtem ko meri prerez našega solnca komaj 1:3 milijona kilometrov.

Zrna.

Resnična ustava je tam, kjer vlada zakon.

*

Stranke se množe z cepljenjem. Baje je to v našem slovanskem značaju. Ne verjamem, da je v resnici tako, ker rastoča zložitost politične slike je vseobčji pojav. Cepljenje je izraz nezadovoljstva. Nezadovoljstvo pa živi predvsem od gmotne bede. Trpečih ljudi se polasča hipohondrija, begajo od enega zdravnika k drugemu in verujejo v čudežnega zdravnika.

*

Če hočemo premagati težave sedanje dobe, če hočemo ohraniti dobljene svoboščine, če nočemo pasti v sramotno reakcijo, telesno in duševno suženjstvo, potem moramo ohraniti demokracijo.

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWEER

15 letna garancija

šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri trdki

BREZPLAČEN POUK

L. BARAGA

Šelenburgova ul. 6/l. LJUBLJANA Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

«Nakit sem po nitki skozi zračilno pripravo na oknu spravil v spalnico poročnika Colwella,» nadaljuje Piff s sklepetajočimi zobmi. «Drugega pa nisem storil, čisto nič drugega kot samo to. Klica na pomoč nisem slišal, prav zares ga nisem slišal, spal sem, saj je bilo tako mrzlo.»

«Bestija!» zakriči Bill ter znova udari z bičem tulečega lopova.

«Zakaj me pretepeate, milostivi gospod? Izpovedal sem vam vendar čisto, golo resnico.»

«Molči sedaj in nehai tarnati, vedeti hočem še za druge stvari. Tvoji gospodarici stanujeta v kmetški hiši ob gornjem delu reke Tay; ali je poleg sobarice še kaka druga oseba v hiši?»

«Samo še postaren, napol gluhi vrtnar, ki opravlja posle hišnika, sicer ni nihče v samotnem poslopju.»

«Ali sta dami danes doma?»

«Da, toda prideta šele proti večeru. Vrneta se z obiska, ob devetih sta gotovo že doma.»

Bič zažvižga po zraku.

«Dečko, če si se zlagal, te nič ne reši grozne smrti. Pazi, še je čas, tvoje življenje visi na niti.»

«Vse je res, prav vse, morete me do smrti preteptati, če nisem izpovedal resnice.»

Ne da se je ozrl vanj, odide Bill hitro iz celice ter je par minut kasneje že pri svojem strašnem gospodarju, kateri neverjetno mirno poslušal poročilo svojega zvestega služabnika.

«Mislim si, da je bil dvoboj, ki sta ga hotela prijatelja izbojevati, razdvojitve zaročencev, vse to je bilo delo one pustolovke, ki ...»

Beseda mu zastane.

«Prvi udarec se je ponesrečil,» nadaljuje mož s krinko z nenavadno naglico, «potem je bil dogovorjen umor. In ta lopovski zločin bi bil tudi uspel, če ne bi še pravočasno našel lordove hčerke v snegu. Toda sedaj naj bo konec vražjemu naklepu teh zločinskih pustolovk. Danes ponoči odidemo v hišo obeh Španjolk ter ju ujamemo zajedno s sobarico. Vse drugo bom že potem odredil.»

Bill pritrdilno prikima ter pristavi:

«Sobarica vsekakor ni dosti prida, kajti rezultat naših poizvedovanj je bil, da je neka mlada ženska raznesla v hiši, kjer je stanoval poročnik Colwell, veš, da je bila pri njem neka dama na obisku. To je storila sobarica, o tem niti hip ne dvomim.»

«Da, Bill, tudi jaz sem tvojega naziranja. Sedaj pa bodi pripravljen s štirimi možmi, kajti najkasneje v eni uri moramo oditi.»

«Vse bo pripravljeno, vaša milost,» reče Bill ter odide.

Mož s krinko je zopet sam. Toda sedaj ne sedi več mirno kot preje, ne, po kabini hodi gor in dol. Včasih obstane pred Ellenino sliko, katero je potem po več sekund motril z izrazom, ki ga ni moč popisati. Potem pa je zopet nadaljeval svojo nemirno hojo po kabini. Zdi se, da mu čas vse prepočasi poteka in da že komaj čaka na trenutek, ko bo klečala pred njim na kolenih ženska, ki mu je prizadejala toliko gorja.

Nezvesta prijateljica.

Piff je zares govoril resnico. Obe Španjolki sta bili tekom popoldneva na obisku, in ker doslej še nihče ni vedel za rešitev Beatrice, se je domala ves razgovor sukal okrog domnevne smrti lordove hčerke.

Španjolki sta tekom razgovora navidez dali izraza svojemu sočuvstvovanju z usodo mlade deklice, v resnici sta pa bili neizmerno veseli, da je zločinski načrt uspel. Stalo ju je precej samozatajevanja, da prikrijeta svoje veselje zbog posrečene uspeha. In tako sta se zvečer zelo dobro razpoloženi vrnili domov. Sedaj je napočil trenutek, da omami Manuela lorda Westona s svojimi zvodniškimi umetnostmi.

To pot sta se peljali na saneh svojih gostiteljev, ker sta Piffa poslali na poizvedovanje. Pričakovali sta, da pri svojem povratku najdeta lopovskega pomagača že doma. V nemalo začudenje pa jima pove sobarica, da se Irec do sedaj še ni vrnil.

«Ali Piff sploh še ni bil tukaj, tudi po kosilu ne?» vpraša Tereza vsa začudena.

«Ne, ne, milostiva gospodična.»

Prijateljici se začudeno spogledata.

«Toda jaz moram še danes govoriti z njim. Zvedeti morava, kaj se je danes pripetilo v hiši lorda Hudsona.»

Nato se Tereza obrne k sobarici, rekoč:

«Saj ni tako daleč od tu, veš pa itak, kje se Piff navadno drži, reci mu, da ga še danes pričakujem. Sedaj je ura devet, ob desetih si že lahko nazaj, sedaj se pa le požuri!»

Sobarici seveda iskanje v mrzli noči prav nič ne prija. Ker pa ve, da njena gospodinja ne trpi nobenega ugovaranja, se hitro obleče v topel plašč ter odide z zagotovitvijo, da se čimprej vrne s Piffom.

Španjolki stopita sedaj v prijetno zakurjeno sobo. Manuela se utrujena usede na stol, dočim Tereza zamišljeno hodi po sobi.

«Pogrešano morava znova osumiti,» prekine končno Tereza molk. «Prav posebno dobro nama bo pri tem služilo, da niso mogli najti njenega trupla. Z zvijačo morava lorda Westona prepričati, da je njegova nevesta — pobegnila z drugim oboževalcem.»

Manuela da izraza dvomu, rekoč:

«Če bo to verjel?»

«Vse je odvisno od tega, kako mu to vest spravimo na ušesa. Lord Weston je še vedno precej nezaupljiv in na svojo nevesto vsekakor še več ali manj nejevoljen. Ne verjamem, da sta se popolnoma pobotala, in dejstvo, da je lordova hči tako nenavadno zginila, je v stanu, da vzkipi v njem nezaupanje v taki meri, da na pogrešano sploh ne bo več mislil.»

«Ampak, draga, kako pa naj se mu približam?»

«Za to bom že jaz poskrbela, Manuela. Lord Weston bo ravno tako kot preje zahajal v družbo. Da, še več, brez dvoma bo precej dovzeten za laskavosti s strani dam. In če se ti spretno, brez vsake koketerije sučeš krog njega, moreš z navideznim sočuvstvovanjem z njegovo usodo tak vpliv dobiti nanj, da bo kaj kmalu koprneč po tvoji ljubezni ležal pred teboj na tleh.»

«Ah, če bi res bilo tako!»

«Manuela, zakaj dvomiš o tem? Ti si očarljivo lepa in lord Weston ti je vendar že prej izkazoval precejšnjo pozornost. To se bo zopet ponovilo, in kaj kmalu doseješ do zaželenega cilja.»

Manueli se zdelo.

«Sedaj šele čutim, kako sem trudna,» reče ter se dvigne s stola. «Minulo noč nisem skoro nič spala vsled strahu, da bi vendar še mogli najti Beatrico živo.»

«Meni pa se je to zdelo izključeno» pristavi Tereza brezsrčno.

«Meni sicer tudi, pa vendar sem se naravnost razveselila, ko sem zjutraj opazila, da je bilo iskani brez uspeha ter so se iskanci pričeli vračati domov. Utrujenost me je sedaj popolnoma premagala, ulegla se bom k počitku, saj greš tudi ti z menoj, Tereza!»

«Sedaj še ne, hočem še počakati, da se vrne sobarica.»

«Ah, saj res, pozabila sem. Torej lahko noč, Tereza! Če se je kaj važnega pripetilo, me itak moreš zbuditi.»

«Bom storila. Lahko noč, Manuela!»

Manuela prižge svečo ter odide v spalnico, kjer sta spali vedno obe pustolovki. Tereza pa vzame knjigo v roke ter se usede na divan, da prežene čas s čitanjem, dokler se ne vrne sobarica. Toda čudno, danes nikakor ne more mirno čitati. Zdi se ji, da ji plešejo črke pred očmi. Zato ježno vrže knjigo proč ter zopet hodi po sobi gor in dol, na vse kriplje se prizadevajoč, da zbere svoje misli. In kar je še najbolj čudno, polasča se je vedno večji nemir. Kot da ji preti posebna nevarnost, narašča v njeni notranjščini občutek bojazni, vzroka nemira pa si nikakor ne more raztolmačiti.

Ura odbije devet. Tereza stopi k oknu ter nekoliko dvigne zagrinjalo, da more pogledati v krasno mesečno zimsko noč. Povsod okrog je vse tiho in mirno. Jasno razsvetluje luna zasneženo pokrajino. Toda kaj je to? Ali ni nenadoma smuknila temna senca pod drevesi?

Tereza pozorneje gleda v ono smer. Njene bistre oči zapazijo razločno moža, ki se skriva za deblom stare bukve. In ondi — ondi še druga, — tretja senca, — ki se dozdevno počasi, skokoma približujejo hiši.

Tereza stopi korak nazaj od okna. Prvi hip zelo prebledi, toda hladna preudarnost, ki je bila lastna tej vrazji ženski, je tudi sedaj ne zapusti. Hladnokrvno odklene predal pisalne mize, v katerem ima shranjeno lično torbico. V njej se nahajajo njeni, nepoštenim potom pridobljeni zakladi. Videti je, da je bila lepa pustolovka vsak hip pripravljena za pobeg. S torbico v roki odide sedaj v predsobo. Tamkaj se ogrne s plaščem ter se liki senca splazi v kuhinjo, odkoder vodi par stopnic v zadaj ležeče dvorišče. Oprezno stopi na stopnice ter prisluškuje pri vratih, z roko pa drži zapah, pripravljena, da pobegne drugje iz hiše, če bi opazila kaj sumljivega. Potem hitro in tiho odpre zapah, — vrata se odpro, — sedaj stoji na dvorišču.

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Franjo Rupnik v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix
za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk,
ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

Od dobrega naj-
boljše je švicarski
pletalni stroj
„Dubied“

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Naročajte
in
zahtevajte

**Novo
Pravdo!**

KRAVATE,

ovratnike, naravnice, srajce,
nogavice, nahrbtnike in palice,
modno blago, toaletne potreb-
ščine, jedlino orodje ima v bo-
gati izbiri in po najnižjih cenah
edno

**Josip Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi.